

650 že pochopiť situáciu, dňa 29. augusta 1944 chopili sa zbrane a nebojácne sa postavili v cestu na Slovensko sa valiacemu nemeckému votrelcovi.

Za danej situácie bol to odvážny krok. Krok veľkého vojenského a ešte väčšieho politického významu. Budúcnosť nášho národa a štátu je naším dejinným povstaním zaistená.

Už štyridsať dní bojujeme proti technicky vybavenejšiemu a v boji skúsenejšiemu nepriateľovi. Po dobu týchto štyridsať dní preukázali ste odvalu a vykonali ste mnoho chlapsky odvážnych vojenských činov. Boje v Žiline, pri Strečne, Vrútkach, Ružomberku, Kráľ. Lehote, Telgárte, v údolí Hrona a v priestore Kremnice zapísali sa zlatými písmenami do našej vojenskej a národnej histórie.

Dôstojníci, poddôstojníci a vojaci!

Za útrapy, strádania, odriekania a obete, ako i za vykonané hrdinské činy týchto štyridsiatich dní vrele Vám ďakujem.

Vaše odhodlanie nikdy sa nevzdať, ale začatý boj proti nášmu odvekému nepriateľovi víťazne dokončiť zo dňa na deň stupňujte!

Nech žije odbojný duch našej armády! Zdar 1. čs. armáde a jej novému veliteľovi, zdar čs. armáde a jej hlavnému veliteľovi Dr. E. Benešovi, zdar slávnej Rudej armáde a jej hlavnému veliteľovi maršalovi Stalinovi a zdar našim Spojencom.

Veliteľ
1. čs. armády na Slovensku
brig. gen. Ján Golian
gen. Golian

VHA Praha. DO, Slovenské povstanie, kart. 106. Prílohy k vojnovému denníku 8. 10. 1944. Originál. Cyklostyl.

403

1944, október 8. [Banská Bystrica.] — Osobitný rozkaz veliteľa 1. čs. armády gen. R. Viesta o prevzatí velenia nad 1. čs. armádou na Slovensku s výzvami na pokračovanie v obetavom boji až do oslobodenia celej Československej republiky.

*Zvláštny rozkaz V1. ČSA
Viest Rudolf, divízny generál — prevzatie velenia nad čs. armádou
na Slovensku*

Dňa 7. októbra 1944 prevzal som velenie nad I. československou armádou na Slovensku.¹

¹ Keď Golian odovzdal funkciu Viestovi, došlo ku korešpondencii medzi Viestom a Ingramom o ďalšom určení Goliana.

Ingr poslal Viestovi rádiogram 11. 10. 1944 tohto znenia:

„Po tvém převzetí velení 1. armády třeba rozhodnout o dalším určení Goliana. Soudím, že dokud nebude velitelského místa odpovídajícího jeho schopnostem, zásluhám a hodnosti, bylo by snad nejvhodnější použít ho jako náčelníka štábu 1. armády. Dojde-li za pozdějšího vývoje k nasazení větší části prostředků na důležitém směru, bylo by možné ho ustanoviti tam velitelem. Sděl svoje stanovisko. Ingr.“ (SÚA Praha, PMR-L, sign. Slov. nár. rada. Odpis. Strojopisný přepis. „Vit“.) Viestova odpoveď prišla 18. 10. 1944:

„Na depeši zo 14. 10.: Vzhľadom k zásluhám a funkcii, ktorú Golian doteraz zastával, za jedine

Důstojníci, poddůstojníci a vojaci!

Odišiel som zo Slovenska dňa 29. augusta 1939 v presvedčení, že národ slovenský ideu Československej republiky a s ňou ideu slobody a demokracie nezradil, že zradila len klika zapredancov, ktorá síce razila heslo „Za Boha a národ“, ale pre svoje úzke osobné záujmy bola hotová zradiť oboch.

Veril som, že tak ako v rokoch 1914—1920, tak aj v tejto vojne pomôžeme zo zahraničia oslobodiť vlasť, že Nemecko vojnu nevyhrá a že sa budeme môcť vrátiť do oslobodenej vlasti.

Takmer na deň o päť rokov po mojom odchode vyvinula sa situácia tak, že ste sa mohli chopiť zbrane proti krvavému vrahovi ľudstva a mne sa dostalo šťastia, že ma náš vrchný veliteľ pán prezident Dr. Eduard Beneš menoval veliteľom prvej slovenskej armády. Mal som k vám prísť už pred tromi týždňami, ale zabránilo mi v tom, bohužiaľ, zlé počasie.

Viem, že situácia je vážna, ale verím, že junácky duch, ktorý vám vtisol do ruky zbraň, prekoná všetky ťažkosti, strach a biedu, chlad a oheň a povedie vás k víťazstvu nad zvrhlým lupičom a vrahom našich žien a detí.

Vojaci, čokoľvek konáte, konajte tak, že na vás hľadia nielen oči vášho, ale oči mnohých civilizovaných národov, ktoré budú podľa vašich činov súdiť, či sme hodní slobody.

Preto svoje vojenské povinnosti musíme konať verne, nehľadiac na obete.

Bratia, máte lásku a obdiv sveta a podporu Spojencov. Obete, ktoré ste doteraz priniesli, nebudú márne, keď v odhodlanom boji vydržíme a nepovolíme a oslobodené územie si udržíme. Ale našou úlohou nie je len udržať oslobodené. My musíme vyhnať votrelca z celého Slovenska a z celej Československej republiky. V tomto boji pomôžu nám aj naše zahraničné, v bojoch s Nemcom už zocelené jednotky a všetci naši Spojenci.

Vojaci! Nikdy v celej histórii slovenského národa nemali sme takú príležitosť dokázať sebe i svetu, že sme hodní slobody a že za ňu žiť i umierať chceme a vieme.

Už ani o krok necúvneme. Nedopusťme, aby Nemec postupne ničil naše mestá a dediny, naše kultúrne stánky, vraždil naše ženy a deti, starcov a lúpil, čo sme si tak krvopotne nadobudli.

Nemecké vojská na všetkých frontoch ustupujú pod tvrdými údermi spojeneckých armád. Aj ich vnútorné rady sa triešťa, pukajú, bortia. Aj my musíme útočiť a budeme útočiť. Nielen preto, že útok je najlepšou obranou, ale aj preto, že našou povinnosťou je dobyť späť našu zem, našu Československú republiku celú a zachovať tak tradície našich predkov, najmä z rokov 1914—1920.

Nesmieme počítať vrahov na bojišti, ale moriť ich, kým posledná čižma nenávideného Prušiakka šliape našu rodnú pôdu.

Teda v boj! V spravodlivý boj! Do útoku! Napriahnite všetky svoje duševné a fyzické sily, aby sa slovenské meno a meno československého vojaka opäť jasne zaskvelo na medzinárodnom nebi.

Veliteľ

1. čs. armády na Slovensku
div. gen. Rudolf Viest
gen. Viest

VHA Praha. DO, Slovenské poustání, kart. 106. Přílohy k vojnovému denníku 8. 10. 1944. Originál. Cyklostyl.

možné som považoval jeho určenie mojím zástupcom. Priviedol som to k SNR bez toho, že by som ju bol žiadal. Táto určenie schválila. (Viď dokument čís. 423 — pozn. V.P.). Tento postup neodpovedá síce našim predpisom, ale z psychologických dôvodov nebolo možné to zamedziť. Prosím, aby dňom 8. 10. bol ustanovený zástupcom veliteľa armády. Viest." (Tamtiež. Odpis. Strojopísny priepis. „Vít“.)